

585,5

AKTIESELSKAPET
ØSTLANDSKE PETROLEUMSCOMPAGNI
PRINSENSGATE 3A

ADM. DIREKSJON
FRITHJOF LIND
TRYGVE FIGENBAUM

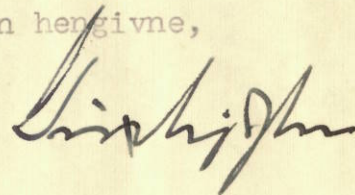
OSLO 5. sept. 1945.
POSTBOKS 359

Kjære Pappa :

Sender dig vedlagt avskrift av de
to sist mottatte rapporter fra Kalland, Hammerfest,
som du kanskje kan ha interesse av å lese.

Med de beste hilsener til alle på
"Bruset", forblir jeg,

din hengivne,



innl.

Herr generalkonsul Morten Lind,
"Bruset",
Rukkedalen pr. Nesbyen.

A/S VESTLANDSKE PETROLEUMSCOMPAGNI
AGENTUR - HAMMERFEST

P.t. m/k "Vesle" 17. august 1945.

A/S Östlandske Petroleumscompagni,
O s l o.

Reiserapport

10/8-45.

Avreise fra Tromsø med m/k "Vesle". Før avreisen hadde vi en konferanse med Finnmark Fylkesforsynings forretningsfører f.t. Tromsø, Gjenreisningskontoret for Finnmark om måten å utlevere petroleum på i Vestfinnmark hvor det ikke er kommet igang forsyningsnevnder. Han hadde en telefonsamtale med Forsyningsdepartementets Mineraloljekontor mens undertegnede var tilstede. Dette gikk med på at undertegnede ga fullmakt til å gi de handlende et passende startkvantum petroleum uten anvisning og gi disse nærmere instruksjoner om salg. Det er tilstrekkelig at vi fører det ut som utlevert i.h.t. avtale med dept.

11/8-45.

Osv. Soelberg, Loppa. Anløp kl. 4 natt. Fra 4 små bordskur kryper 4 menn ut, får satt ekspedisjonsbåt på sjøen. Leverte startkvantum av petroleum og solar. Soelberg og de folk som er kommet dit ordner sig for å bli der også til vinteren.

Cort Buck, Bergsfjord, leverte startkvantum av petroleum, solar og smøreolje. Han har fått sig op et litet bordhus samt et varekur av brente bølgeblikkplater. Han skal nu bygge kai og blir i Bergsfjord i vinter. Det er allerede kommet flere andre av stedets befolkning.

Angående vårt tankanlegg, såvel her som andre steder i Finnmark henvises til spesiell rapport.

E. Bull, Bugten, leverte olje til lager. Her er en liten nødskai hvor varer også til Bossekop må losses. Til Alta-distriktet er hittil kommet ca. 1400 mennesker. Bull har fått op en liten barakke hvor han har ekspedisjon, kontor og bolig.

Bugten er mest preget av telt-by, idet det igår kom en engelsk styrke til kontroll av 1400 tyskere som er transportert hit for å rydde brandtomter.

Sten fra brandtomter fylles utover fjæren mellom d/s kaien og vår eiendom "Kjögxli" slik at det blir en stor losseplan og lett å bygge kai sammenhengende til vår eiendom.

Foruten de kjente massegraver hvor flere hundrede russerfanger er begravet stående for å spare plass, blev det igår, ovenfor Altagård, funnet 3 russerfanger som var skutt bakfra, men ikke begravet. Deres hender var bakkbundet med piggråd som var ridd inn i kjøttet.

Den vakre furuskog ved Altagård var nedhugget og stedet så trist ut etter tyskernes herjing. Bortsett fra alle brandtomter som griner én imöte, er all skog i Alta mer eller mindre skammhugd.

Stedet Bugten blev först brent de siste dager av april 1945 da de norske tropper rykket ned Tverelvdalen. Disse som hadde hatt lang marsj skulle hvile en dag för de gikk til planlagt angrep for å ringe inn de tyske styrker - efter rekognosering som alt var gjort, men 2 norske sivile, visstnok tröndere, arbeidet for tyskerne og varslet dem så de fikk römt, og de norske kom bare i kamp med de tyske baktropper.

Diedr. Nielsen A/S, Bossekop. Også han blir boende i Bossekop i midlertidig hus. Blev tilfört olje til lager. Hans kai er totalt ödelagt og han akter å bygge den nye langs brattberget mot nord.

12/8-45.

Ove & Håkon Olsen, Storekorsnes. Han og hans 3 sönnar som er kommet tilbake fra Grini og Akershusophold, hårdt mishandlet, har alt fått op et bordhus til bolig og et annet til lager og butikk. De var medarbeidere i Porsa-senderen som skaffet til England de opplysninger som foranlediget et "Tirpitz" blev bombet til de heldigste tider og at slag-skibet "Scharenhorst" blev senket.

Storekorsnes, hvor en större batteristyrke har holdt til under krigen, var meget rasert, men alle landminer er nu fjernet. Under arbeidet hermed blev 3 tyskere og 1 norsk fenrik drept.

Håkon (Olsen) Korsnes og sönnar hadde alt fått op en kai på innersiden av moloen hvor en stor lastebåt lå til og leverte barakker til stedet, hvortil nu er kommet ca. 120 mennesker.

Vårt tilgodehavende hos ham blir nu anvist oss gjennom Tromsö Bank, idet han nu er klar over at de varer vi har fakturert på ham, men som tyskerne har tatt fra ham, må anmeldes til Krigsskadetrygden.

Emil & K. Kristoffersen, Kviby. Leverte petroleum. Til stedet er kommet barakker og ca. 50 av befolkningen. Den pene nybyggede kaien er også her totalt ödelagt.

Rypeklubben. Losset på land lagerbeholdningen av solar, petroleum, bensin, smöreolje og fett. "Juni" ligger nu her som depotbåt og våre 3 arbeidere bor ombord og gjør ellers forberedende arbeide. Om 3 dager ventes 500 tyskere landveis til Hammerfest-området for å rydde brandtomter.

Da Hammerfest-området ennu ikke er sveipet gis det ikke fartstillatelse dertil, hvorfor vi ennu ikke kan få de lovede barakker.

12/8-45. A/S Honningsvåg Trelastforretning, Honningsvåg, tilført olje. Det er her nyopført en ganske bra d/s kai. Flere barakker er alt reist og andre ligger ferdig for opsetting. Her bor nu ca. 100 mennesker og disse har kirken som spisemesse. Den var det eneste bygg som ikke var brent.

I Honningsvåg har det overvintret nogen av stedets folk. Da tyskerne efter å ha brent stedet kom tilbake for å minelegge, åpnet sivilbefolkningen ild og tyskerne måtte trekke sig tilbake, formentlig i den tro at russerne alt var kommet dit. Dermed blev stedet ikke minelagt og gjenopbyggingen kunne begynne snarere.

Honningsvåg Elektrisitetsverk v/bestyrer Andersen fortalte at han har fått 2 nye dieselmotorer og han regner med å ha lysverket igang sist i september. Arbeidet med å strekke lysledninger pågår. Han vil ta all olje fra oss og takket for den service vi har ydet under krigen.

Olaf Bull, Repvåg leverte olje. Han har fått op en liten kai, et bølgeblikk skur til butikk og lagerskur, et bordhus til bolig og arbeider på et mindre våningshus som senere kan brukes til arbeiderbolig. Hans motorbåt er i behold, og han har med denne ført materialer som han har kjøpt sydpå.

13/8-45. Joh. Isaksen, Ytre Billefjord v/ innehaver Rolf Isaksen, leverte olje. Han har bare fått sig op et litet bordskur 2 x 3 meter og ennu ikke fått materialer til butikk eller lager og kai. Motorbåten i behold, samt en lastebil, men alle de andre biler er brent og ligger veltet omkring på stedet efter først å være plyndret for reservedeler tyskerne har hatt bruk for. Tyskerne har vært her til ut i mars 1945 og har hatt god tid til å utslette alt.

Einar Isaksen, Karasjok er arrestert. Han er ikke N.S. eller stripet hvad politisk holdning angår, men er beskyldt for dårlig nasjonal holdning ved å ha favorisert tyskerne med varer for å skaffe sig brennevin. I så måte har han, såvidt vi har hørt, formentlig ikke vært så meget værre enn andre kjøbmenn i landet som har undgått å komme i søkelyset, men brødnid og misundelse har vel i dette tilfelle stillet Einar Isaksen uheldigere.

Rolf Isaksen, Ytre Billefjord, som har vært arrestert av tyskerne og har vært avholdsmann de 3 siste år, har en bedre posisjon blant befolkningen.

I Billefjord kan det ialt kjøres 7 km. til de første veisprenninger. For tiden er det vanskelig å reise til Karasjo/p.g.a. veisprenninger. Einar Isaksens bror, Odd Isaksen, har "overvintret" i Karasjok og begynte tidlig å forsyne befolkningen med varer. Ca. 1500 av Karasjoks befolkning rømte tilfjells så tyskerne ikke fant dem før de selv måtte forlate Karasjok.

Odd Isaksen blir varslet om at vi nu har lager på Rypeklubben.

P. Eriksen, Hestnes, levert olje. Han har fått 2 beboelsesrum i en barakke. Han, underveis materialer til butikk, kjøpt i Namsos distriktet.

På Østsidan av Porsangerfjorden har ca. 600 mennesker overvintret i fjellene og har berget over vinteren, 60 kjør, endel sauer og 12 hester. Både folk og dyr har bodd i utgravede jordhuler.

Tyskerne holder nu på å renske op for landminer på Hestnes og mens undertegnede var på stedet blev 2 tyskere drept ved mineuhell.

Porsanger Samvirkelag, Indre Billefjord har i mars 1945 åpnet en filial på Hestnes og har forestått utsalg av de forsyninger som blev tilført fra Kirkenes. Også efter at de har fått åpnet sin forretning i Indre Billefjord vil de drive filial på Hestnes og ta alle varer fra oss. Vi leverte idag petroleum.

De 600 mennesker som har overvintret har hatt vanskeligheter med mat. Ut på senvinteren fant de store beholdninger av bröd tyskerne hadde efterlatt liggende ute på marken og overheltdt med kreosot. Dyrene fikk først å spise og da det lot til at disse ikke tok større skade av det, begynte også folk å spise av disse bröd. Det blev meget mavesyke og springmarsj som til marsj-merket, men det var tross alt mest mat de fikk i sig.

Det er bygget en liten provisorisk kai på Hestnes av tre ved stenmoloen. Tyskerne hadde forsökt å sprengre stenmoloen, men sprengladningen har mest slått ned i bunden og blåst bort så meget av denne på innersiden av moloen at det er blitt god dybde og lett å bygge ny kai.

Joh. Hustad, Kjöllefjord. Fru Hustad bor i sin kjelder mur som nu innvendig er trukket med bord og papp og tak lagt over. Selvom alle hus og også kirken er nedbrent, er ikke grunnmurer eller veier sprengt. Kaiene har bare mindre sprengskader og branden har helst skadet de ved landsiden. Reparasjon av kaier ligger her derfor noget bedre tilrette.

I Kjöllefjord er kommet op de underligste hus, nogen har laget sig sådant av en gammel båt de har hvelvet, løftet litt tilværs og spikret bord og rekved omkring, en liten luke til dör og et utslått stykke bord i båtenbringer lys inn. En har på samme måte satt 2 gamle båter sammen og på det vis fått 2 "værelser". Ellers arbeides det med å sette op en stor barakke til kommuneadministrasjonen og nogen mindre barakker til beboelse.

G. Robertson A/S, bestyrer Paulsen, Kjöllefjord, hadde vært der en tur med reis for å ordne sig for vinteren og ventes tilbake. Fru Hustad var villig til inntil videre å passe vårt lager for ham. Dertil fikk hun startkvote av olje til eget salg. Hun vil bli boende i Kjöllefjord i vinter. Hun vil ved sin sönn, som arbeider på Finnmark Gjenreisningskontor, Harstad, sørge for at vårt tilgodehavende blir innbetalt der til vårt Harstad-kontor.

14/8-45. Mehavn. Her har tyskerne ikke fått tid til å sprengre grunnmurer og bare gjort mindre sprengskader på kaier. Selvom kaiene er blitt noget brandskadet er det forholdsvis lett arbeide å få dem reparert, når materialer kan skaffes.

Mange har overvintret i Mehavn i fjellene og der bor nu ca. 150 i Mehavn og flere ventes. Efter hvad vår lagerholder, herr Rochmann, har meddelt i brev til Mehavn akter han ikke å komme tilbake för sommeren 1946.

Vi hadde en samtale med bestyrer Rolf Johannessen for Feddersen & Nissen, Hammerfests filial i Mehavn. Han meddelte at de fleste av stedets handlende var N.S. og arrestert, deriblant vår gamle kunde, Holmen. Han fremholdt at det var av stor betydning for stedets befolknings eksistens at det blev lagt oljelager i Mehavn. Han handde forstått det slik at Shell som hans firma hadde lager for ikke viste nogen interesse for oljetilførsel og overhode hittil ikke hadde latt høre fra sig og han var derfor villig til å ta lager for oss inntil Rochmann kommer tilbake, men i sitt personlige navn fordi hans firma har kontrakt med Shell. Da dette helst gjøres av hensyn til befolkningens tarv passer det ikke å tegne kontrakt med oss nu han ikke har hatt anledning til å konferere med F. & N. herom.

Herr Rolf Johannessen kjøpte i fast regning 5 fat solar, 2 fat smøreolje og 50 kg. fett, samt 1/1 bensin. Til lager blev lagt 10 fat solar og 5 fat petroleum. Rapportbøker blev levert.

Andreas Bertheussen, Mehavn. Han har tidligere drevet som handels agent i Mehavn og har overvintret på stedet. Da det blev skaffet forsyninger fra Kirkenes blev han utvalgt til å forestå handelen og han blir en tid fremover eneste handlende ihvertfall inntil Feddersen & Nissen kan få op hus og begynne.

Solgte ham 2 fat petroleum og tegnet kontrakt med ham på petroleum, solarolje, bensin og smøreolje på 5 år.

Telefonforbindelsen Kjöllefjord, Mehavn, Tana og Østenfor er nu i orden. Telegrammer til Vestfinnmark eller sønnenfor må sendes med postskjøiter til Tromsø for viderebefordring.

Det er de siste dager kommet flere folk og skjøiter tilbake til Mehavn og flere ventes. Det arbeides med å sette op midlertidige bygg.

15/8-45.

Sverre Pedersen, Smalfjord. Den 26/10-44 gjorde russerne et større flyangrep mot Smalfjord hvor det da lå ved kaien en 6000 tonns tysk båt og tok inn tropper fra Finnland. Båten blev forsvart av kraftig luftvern, men Pedersens hus fikk fulltreffer og blev ødelagt og kaien truffet og noget skadet. Pedersen og familie var da alt jaget fra stedet av militære grunne og de 40.000 liter bensin "Rødskjell" kort tid før hadde losset på vår tank, uttalte tyskerne ville bli tømt på sjøen. Den tyske 6000 tonns båt fikk rømt unda, men blev innhentet av fly ved Hopseidet, fikk fulltreffer og gikk ned. De fleste ombord gikk også ned.

Da Pedersens måtte bort fra Smalfjord, flyttet han til Østertane og da tyskerne begynte å brende husene der flyttet han sammen med de fleste andre op i fjellene og blev der til russerne snart efter kom. Tyskerne måtte rømme i panikk og forlate 8 hus ubrent. Disse hus kom jo til god nytte, men i forhold til alle de hus som var brent, blev de ikke til hjelp for særlig mange. Folkene gravet sig imidlertid jordgammer og har berget sig vinteren over og enkelte har også berget kreaturene.

Da det begynte å komme forsyninger fra Kirkenes flyttet Pedersen tilbake til Smalfjord og fikk op en liten barakke. Hittil har han fått bensin sendt fra Transportutvalget, Vadsø, og bensin utleveres mot anvisninger - blyantskrevne små uensartede papirlapper - fra Transportutvalget eller lensmann.

Han betalte kr. 1.05 pr. liter og utsalgsprisen er fastsatt til 1.25 pr. liter, for all bensin fra Vadsö og Kirkenes.

D/s kaien i Smalfjord er noget reparert og godt brukbar og Pedersen har fått op et stort vareskur.

Signe Rödlí, Tana, er for kort tid siden kommet sydfra hvortil hun har vært evakuert. Hun har nettop fått en barakke som skal settes op og hun vil om kort tid begynne handelen.

Birger Pedersen, Skippagurra, har sammen med sin familie hatt mange og store vansker for å rømme unda tyskerne da disse måtte trekke sig tilbake og brannherjet, hvorunder hans hus og biler blev brent. I mørke netter snek han sig hjem og fikk gravet ned veker og endel varer. Pedersen og familie holdt da til i nogen utslåtte hus inne i skogen sydfor Skippagurra, men omsider blev tyskerne opmerksom herpå og sendte 20 mann for å brende og ta med folkene. Imens kom en liten russisk streifpatrolje og disse skjöt ned 6 tyskere og resten römte og fikk ikke gjort Pedersen ytterligere skade. Siden har han ikke sett tyskere.

Straks de var blitt befridd av russerne dro han tilbake til Skippagurra og fikk sig op midlertidig hus, grov frem veker og varer og begynte å handle og skaffe folk varer. Undertegnede hörte siste vinter (ulovlig) radioreportasje fra det frie Finnmark hvorunder Birger Pedersen blev rosende omtalt for sin fremferd og driftighet.

Han fikk idag helt ny 3 tons Chevrolet lastebil av militærtype med kalejeutstyr, importert av de engelske til Kirkenes for sivilt behov. For denne har han betalt kr. 8.000.--. De som har innhentet pristilbud fra Ford og Chevrolet forhandlerne i T.heim har fått opgitt pris på nyimporterte 3 tons lastebiler h.h.v. 18.000 og 17.000 kroner.

Övre Tana Samvirkelag, Masjok har fått ny bestyrer, nemlig Birger Pedersens tidligere betjent, Knut Jensen, som vi kjenner fra för. Han er innstillet på å ta alle varer fra oss. Han blev også gjort kjent med at vi har tilfört varer til vårt lager i Smalfjord.

Halvden Skjervik, Bonakas. Han og hans familie har siste vinter fristet tilværelsen i en gammel gamme som först har vært bebodd av tyskere og siden av russere, men veggelus har vært så plagsomme at han nu har måttet bygge sig en ny gamme, da han ennu ikke har fått sikkert löfte på barakke. Han har fått op et "Nissen-hus" - rundbuet bälgeblick - som brukes til varelager og butikk.

Ad Tana-broen, hengebro i et spenn på 200 meter var alle kabler sprengt og broen som har sementstöpt dekke lå på bunden av Tanaelven. Tapet av denne kostbare og pene bro har avstedkommet et stort savn.

Det arbeides nu med å bygge en stor bilferge for overfart på Tanaelven og fergen er halvfärdig. Det ferges nu bare med elvebåter og på ogilandstigning går gjennom en smal rydning i landminefeltet som ligger på begge sider av elven.

2287
Nu er alle veier i Tana ryddet for landminer og ved de sprengte steder i veien er det ordnet med forbikjørsel. Sivilfolket, og særlig unggutter, har vært flinke til å snuse op og sprengte landminer, men ennu ligger det mange både kontrollerte og ukontrollerte landminefelt i Tana. Flere mennesker er drept ved mineulykke og for noen dager siden blev i Vester Tane en kone og hennes sønn alvorlig såret under høiarbeidet på jorden. De brukte jernrive i mangel av annet og kom bort i en skjult granat. I Smalfjord gikk igår 2 kjør i et minefelt og blev drept - ukjent felt.

Samme dag vi gikk op til Smalfjord, holdt minesveipere på å renske for sjöminer og "Vesle" gikk som første båt over feltet.

Fra Smalfjord går reisen videre til Berlevåg. Herom i neste rapport.

Erbödigst,
A/S VESTLANDSKE PETROLEUMSCO's AGENTUR

sg. Eystein Kalland

1 kopi sendt Harstad-kontoret

Avskrift

A/S VESTLANDSKE PETROLEUMSCOMPAGNI's Agentur - Hammerfest

Hammerfest den 20. august 1945.

A/S Östlandske Petroleascompagni,
O s l o.

Reiserapport

Ved avreise fra Smalfjord fikk vi meddelelse om at det var observert en drivmine som lå særdeles lavt i sjøen utenfor Tanahorn. Vi hverken så, eller traff, denne mine.

16/8-45.

Berlevåg. A/S Berlevåg Trelastforretning v/bestyrer Schanke, eller nogen av hans folk var ikke kommet tilbake til Berlevåg. Under krigen startet Schanke et entreprenørfirma: Schanke og Sandmo som drev byggearbeider for tyskerne. Da hans kompanjong Sandmo kom tilbake til Berlevåg, efter tyskernes kapitulasjon, blev han arrestert for økonomisk landssvik og sitter ennu i arrest. Om dette er grunnen til at Schanke ikke er kommet tilbake vites ikke. Han har ikke vært medlem av N.S. men ansees som "stripet" og er dårlig likt og hans datter gikk med tyskerne. Hans sønn derimot er godt likt og har godt ord på sig. Schanke skal inntil videre være nektet opholdstillatelse i Berlevåg (i forbindelse med hvem som først kan få midlertidig hus) og ventes ikke tilbake i år.

Da heller ikke vår tidligere kunde herr Edv. Fjertoft var på stedet, blev det ikke levert olje til Berlevåg. Fjertoft har vært en tur i Berlevåg og ventes tilbake i sept. med materialer. Hans kai står og er f.t. den beste kai på stedet hvorfor alle barakker losses op der.

Berlevåg hadde nu ca. 400 mennesker og folk arbeidet med å sette op midlertidige hus for vinteren. På tyskernes flyplass i Berlevåg ligger som dekke 90.000 m² uhøvlede 3" planker hver på ca. 2 m. lengde og flere opfører nu midlertidige hus av disse, men det råder stor mangel på verktøi.

Innerst på Berlevåg havn ligger det forholdsvis nye tankskip "Banco" som blev skadet ved flyangrep ifjor. Det ligger med bunden halvvendt op og kan berges. Det flöt i samme stilling da det blev berget op.

Berlevåg er helt nedbrent, men grunnmurene er ikke sprengt. Derimot er kaiene sprengt, men ikke mere enn at de forholdsvis lett kan repareres.

Sev. J. Guldbrandsen, Kongsfjord. Halve kaien nedbrent efter flyangrep i 1944. Den annen halvdel av kaien er reparert og kystskip kan legge til. På skrå ut fra kaien ligger en senket tysk destroyer. Båten som bare er 1/2 år gammel har bare 2 mindre hull og kan lett berges. På fjæren innenfor ligger en

stor Hollandsk lekter som tyskerne har sprengt da de forlot stedet da den hadde maskinskade.

Tyskernes flukt fra Kongsfjord var nærmest panikkartet. De fikk dog sendt noen menn for å gjøre sprengninger i Varangerhalvøyas Kraftverk som er under bygning og fikk gjort noen skade, men ikke omsiggrpende. De gjorde også forsøk på å sprengre kaier i Kongsfjord, men alt var ikke like vellykket og kaiene kan repareres. Ingen hus blev ødelagt og de forlot sine egne barakker uten å brende eller sprengre. Bare de største kanoner blev sprengt, mens de mindre stod igjen. De efterlot også ammunisjon og matforsyning. Maten kom godt med, men ut på vinteren var det vanskelig med mat for folkene som alle var igjen på stedet. Det blev siden bedre da de fikk mat sendt fra Kirkenes.

Leverte olje til lageret.

A/S Kongsfjordbruket, Kongsfjord. (Eier Clement Johnsen, Bergen) bestyrer P. Bjørkholdt, har under hele krigen fått tilsendt olje fra oss. Fikk nu startkvantum på 10 fat solar, 2/1 bensin og 1/1 smøreolje. I.h.t. hovedkontorets løfte til herr Clement Johnsen om å sette op tank her har vi sett på plass for sådan. Den må bli på et slettberg som ligger over 6 meter over kaiplanen, mellem pakkhus og veien. Det vil medgå 100 m. rørledning. Den brukbare del av kaien har 8 fot vann ved lavvann. Når sprengskadet kai blir utbedret blir det 12 fot ved lavvann inne ved pelene og 14 fot $1\frac{1}{2}$ meter fra disse.

Kongsfjord har ikke trykkvann, men der er planer oppe herom og kaien vil da få vann. A/S Kongsfjordbruket har skaffet større lån til 4 store fiskebåter fra stedet som leverer fisk dertil.

Berlevåg Samvirkelag som er vår kunde i petroleum, driver nu i Kongsfjord. Om ca. 1 måned vil de flytte tilbake til Berlevåg og handle fra barakke der, men vil fortsette filialen i Kongsfjord. De leier hos A/S Kongsfjordbruket hvor de har overtatt Kåre Holmens butikklokale og også vårt petroleumsmåleapparat hos ham. De vil fortsatt ta sin petroleum fra oss, også til sin filial.

Mowinckel & Søn, Bådsfjord v/bestyrer Olsborg. Både kai og alle hans hus er skadet, først ved flyangrep og siden ved tyskernes sprengning da de forlot stedet. Kaien er så ødelagt at det ikke kan legges til med båter og bare noen stokker står igjen. Mens Olsborg hadde søkt ly i våningshusets kjelder fikk huset en fulltreffer og bomben gikk helt ned i kjelleren og slog ut kjeldermuren på den ene side. En skillevegg mellem dette kjelderrum og hvor Olsborg satt, berget hans liv.

Olsborg har 4 ganger vært arrestert fordi han ikke har villet utlevere olje til tyskerne mot gjeldende bestemmelser og en gang blev han banket av sikkerhetspolitiet herfor.

Da han f.t. ikke har kai kan han nu ikke kjøpe fisk eller ta imot varer fra oss. Han venter representant fra Mowinkel, Bergen, og det blir da truffet avgjørelse om inntil videre å leie et fiskebruk med kai i Bådsfjord, og nærmere om reparasjon og gjenopbygning. Han er innforstått med at Leif Nordby, Bådsfjord, inntil videre leverer alle varer fra oss.

Alle beboelseshus i Bådsfjord står. Likeså på Makur hvor også fyrhuset står, men fyrlykten er ødelagt. Det har ikke vært russiske tropper i Kongsfjord eller Bådsfjord.

Leif Nordby, Bådsfjord. Etter at tyskerne forlot stedet og de norske tropper kom, blev han arrestert, siktet for å være medlem av N.S. Han satt i 3 måneder uten å være avhørt og til det blev skiftet politimester som fant ut at beskyldningene var grunnløse. Olsborg som ansees som god "jössing" mener at Nordby har vært utsatt for simpelt brødnid og anfører til Nordbys fordel at han som før krigen kjøpte og eksporterte så store kvanta fisk, sluttet å kjøpe da han kom underveir med at det meste av fisken gikk til tyskerne. Nordby har hatt mange ubehageligheter fra tysk side fordi han sluttet å kjøpe fisk da de kom til Finnmark.

Innerst i Bådsfjord står et tysk skib som blev bombet før Julen 1943. Det var på vei til Kirkenes med juleforsyning. Mens stedets befolkning holdt på å forsyne sig av de lekke saker såsom tobakk, sjokolade etc. blev det nytt flyangrep hvorved 5 av sivilbefolkningen blev drept. De fant vel at det var verd risikoen, for ombord fantes også slike varer som tønnevis av rum og 40 kasser D.O.M. likør og disse blev selvsagt "berget". Det blev nu undertegnede forundt å smake på den siste rest av likøren.

17/8.45. Sig.Ström & Co., Vardö. Innehaver Ingv.Valle er kommet tilbake med sin familie. Leverte olje til lager. Det arbeides med ny reguleringsplan for Vadsö.

Vardö er ennå ikke klarsveipet for sjöminer og det gis ikke fartstillatelse dit, men de fleste motorbåter går op til Vardö - også vi.

Det er forholdsvis mange hus igjen i Vardö idet de som var bombeskadet men ikke falt sammen er reparert i den utstrekning det har latt sig gjøre å skaffe materialer. Videre gjenopbygning har vært sinket av at havnen ikke er ryddet for miner. Dette har gjort at det heller ikke er kommet baraker til stedet.

Alle Fyrvesenets hus på Hornö står, men selve lykten er ødelagt.

18/8.45. R.G.Esbensen, Vadsö. Det er ikke bygget noget på branntomten efter forretningsgården, pakkhus eller kai. Esbensens bor i gammelgården ute på Sletten og har også butikk der i den stue som ligger nærmest gangen. Karl Esbensen steller med butikken og hans söster med kontoret. Fru Åge Esbensen bor sydpå med sine 2 barn.

Den olje Vadsö får tilført fra Kirkenes mottas av N/B.A/S.s.agent, Kjeldsen, som omsetter den og nettofortjeningen fordeles mellom ham, vår Esbensen og Shells agent. Det er ennå bra forsyninger av bensin, petroleum og smöreljer på

Kirkenes, men solarolje finnes ikke mere og den solarolje vi har hatt med til Finnmark har bragt stor glede fordi motorbåter som skulle frakte forsyninger lå stille p.g.a. oljemangel.

Det står relativt mange hus igjen i Vadsö, idet det mest er midtbyen som er brannherjet.

A/S.Polarbil, Vadsö v/bestyrer Hollum. 2 busser er reddet og befinner sig i Troms fylke. Har i Vadsö en lastebil som er påbygget provisorisk trekarosseri og brukes i ruten Vadsö-Seida. A/S.Polarbil har fått op et provisorisk bygg inni en kjeldermur hvor de har kontor og ekspedisjon.

Finnmark Fylkes Veivesen, Vadsö, v/ingeniör Gimnes. Han meddelte at veiene, særlig i Vestfinnmark, var så sprengt av tyskerne og broer ödelagt at det f.t. ikke kan sies når disse kan bli farbare da det avhenger av hvad som kan skaffes av materiell og av folk. Veien Kirkenes-Vadsö-Vardö-Skipagurra-Seida kan kjøres, idet det er bygget provisoriske broer såvel over Strömmen ved Kirkenes som over Neiden-elven og andre mindre elver. Ellers i Finnmark er det bare noen få km. mellem hvert sprengsted og enkelte steder er hele fjellsider sprengt ut så veien er helt borte.

Varangerhalvöyas Kraftverk, Kongsfjord v/overingeniör Eliassen, Vadsö. Det arbeides med å strekke kraftlinjer tyskerne ikke har fått tid til å ödelegge og det gjöres forsök på å få kraftverket igang innen utgangen av 1945. Når det blir bruk for transformatoroljer vil han varsle oss og forespörre hvor snart vi kan levere. Under bygningen har vi hele tiden levert all solarolje, bensin og smöreoljer gjennom vårt lager i Kongsfjord.

Finnmark Fylkesforsyning, Vadsö. Konferanse angående utstedelse av petroleumsanvisninger i.h.t. telefonkonferanse med dep. og at handlende også i Östfinnmark gis så rummelig med anvisninger, at de kan få bra startkvote. Dette går Fylkesforsyningen inn for.

Vi får opgitt at det av de beholdninger av petroleum som er tilfört Kirkenes og forvaltes av A/S.Kirkenes Brensel- og Materialkompani ennu er igjen på lager :

| | |
|----------|--------------|
| Vardö | 53.000 liter |
| Vadsö | 120.000 " |
| Kirkenes | 260.000 " |

19/8.45.

M.B.Johansen, Kirkenes. Han har fått kjøpt sig et "Nissenhus" - rundbuert av bølgeblikk - hvor han har butikk og lager. Dette er opfört tvers over hvor hans tidligere forretning stod. Han bor i sin hytte 7,5 km. fra Kirkenes hvor vi måtte opsöke ham. Denne hytte var ikke nedbrennt, da tyskerne ikke fikk tid på sig.

Like för russerne kom til Kirkenes satte de inn med et fryktelig flyangrep og sivilbefolkningen sökte da skjul inn i en tunnel. Dette var en fredags kvell. Natt til lördag kom russerne til Kirkenes og det blev en hård kamp mellem disse og tyskerne som måtte trekke sig tilbake. Under dette var praktisk talt hele Kirkenesbefolkningen, ca. 3000 mennesker, inne i nevnte tunnel, og da kampene varte nogen dager måtte de forbli der. Tirsdag, efter at Johansens hadde vært i tunellen i 4 dögn, forsökte han å komme sig over til sin hytte för å se om den stod, men tyskerne som ennu holdt sin flyplass Strömmen, skjöt så intens med kanoner at han måtte söke tilbake til tunellen. Först torsdag i samme uke stilnet skytingen fra Strömmen flyplass idet russerne da hadde tatt den og Johansen kunne da forlate tunellen og dra til

sin hytte som han fandt uskadd og siden har han bodd der.

Russerne tok ikke noen av de få hus som stod igjen men har hele vinteren ligget i telt, jordhuler eller bodd i kjellere som de har lagt tak over. De har på alle måter vært meget hensynsfulle mot den norske befolkning. Til å begynne med så det mørkt ut med forsyninger, men også dette rettet på sig og det kom laster med mel, tobakk, sjokolade, kaffe, kakao, kjeks etc. fra Amerika. Det blev også flyført fra Sverige medisiner og annet behov, således bra forsyninger av kjøkkenredskaper, spisebestikk, kopper og tallerkener etc. og alt den slags blev Johansen eneforhandler av.

Da de norske tropper kom og de fikk tilførsler av bensin, petroleum og solar også til sivilt behov blev det ordnet slik at A/S.Kirkenes Brensel og Materialkompani var mottager av all olje og at M.B.Johansen hadde utleveringen til forbrukere på Kirkenes - På Shells bensinstasjon var bensinpumpen sprengt, men stasjonen som var noe skadd stod. Denne tok russerne til sitt bruk. Vår stasjon var også bombeskadet, taket blåst av og pumpen sprengt, men jordtanken er i orden. Johansen drog nu til Skogfoss hvor han visste at vi hadde en bensinpumpe som ikke var i bruk. Denne var nedgravet for at tyskerne ikke skulle få fatt i den. Den blev gravet op og montert på bensinstasjonen i Kirkenes. Så blev det revet løs noen trematerialer fra et nedstyrtet bygg tilhørende A/S.Sydvaranger og av dette laget tak med takutstikk over den nymonterte pumpe og så var vår bensinstasjon istandog all utlevering av bensin på Kirkenes både til det norske militær og til sivile går over vår pumpe.

For de oljer som blev importert til Kirkenes er det satt op faste priser og en kopi av denne prisoppgave følger vedlagt. På prislisten er ikke anført at det er cif. levering, men varene har vært ført til Tana, Vardö etc. uten at der er blitt beregnet frakt. All befraktning har såvidt vites vært militær.

Forholdet mellem de norske militære og sivilbefolkningen har efter hvad vi har hørt ikke vært det aller hjerteligste. Såvidt vi kan forstå bunder dette i at begge parter har vært så fullt optatt av sitt at de ikke har kunnet - eller settsig tid til å skjønne hverandre. De militære hadde ventet at sivilbefolkningen skulle bli så glad da de norske kom at den skulle ha utført alt arbeide som blev forlangt og var også formentlig innstillet på mere virak enn de blev vist. - Sivilbefolkningen som hadde tiljublet russerne da den blev befriet ut fra tunnelen var, da de norske kom, fullt optatt med å grave eller på annen måte ordne sig med et slags hus til vern mot vinterkulden for sig og familien og derfor ikke lett å få samlet sammen da de norske kom. - Nå - misnöien utviklet sig slik at en norsk militærkaptein skrev et smededikt om Kirkenes-befolkningen i en lokal hektografert Kirkenes-avis og dette dikt blev omgående besvart som vedlagte kopi viser.

Da "Vesle" skulle inn til Kirkenes måtte den ha med pass fra Havnekontoret i Vadsö - norsk - og gå vestre innløp og stoppe ved russisk kontrollstasjon. Her kom det ombord 6 russiske offiserer som ba om å få følge med til Kirkenes, og vi underholdt oss med dem den 1½ times reisen til Kirkenes. De kunne bare russisk og vi kunne ikke ett ord russisk, men samtalen gikk bra, bare at en blev så trett i armene. Det var elskverdige og gemytlige karer og fikk fortalt at de hadde misforstått nordmennene når det gjaldt å drikke en skål. Om drammen var stor eller liten drakk russerne den alltid tilbunds med en

gang mens nordmenn nippet til drammen, men siden hadde de forstått at nordmenn ikke vraket vodka. Av de norske fikk vi høre at dette til å begynne med hadde bevirket stor fornærmelse da russerne oppfattet det derhen at de norske fant vodka som en mindreverdige vare. Om russerne drakk helt fylt krus av de store av typen "Hurra for den norske fisker" drakk de tilbunds med en gang og det hadde de norske ingen trening i.

I Neiden ligger ennu endel russere - ikke lenger vest. I Kirkenes så en ikke så mange russere, mest nede på kaien hvor de satt og fisket småfisk som de siden stekte ute i åpen mark. - Utenfor Kirkenes og opover Pasvikdalen skulle det ennu ligge russiske avdelinger. Dette så vi bedre da vi i mørkningen natt til 20.ds. gikk nedover fra M.B.Johansens hytte. Det vistes da leirbål på leirbål inne i skogen. På veien traff jeg også spaserende russere. Alene og fremmed som undertegnede var på stedet var det dog ingen tilrop eller passkontroll.

Ad Knudstad & Sövik, Kirkenes. Ruteselskap og bensinstasjon for N.B.A/S. - Knudstad er arrestert som N.S. og Sövik er ikke kommet tilbake. Ingen rutetrafikk.

Ad Pasvik Timber, Jacobsnes, var kasserer Mortensen, materialforvalter Thon og bokholderen N.S. og kommer neppe tilbake. Disponent Solemsli er ikke kommet tilbake. Om Pasvik Timber blir oppbygget som før avhenger vel noget av om den engelske kapital fremdeles er interessert og hvilke betingelser Norge kan få med vår nye nabo russerne om flötning og trafikk på Pasvikelven.

De russiske militære har gitt uttrykk for sin tilfredshet med den norske befolkning og dens holdning og sin takknemlighet for den måte det norske folk har behandlet de russiske i tysk fangenskap og mener at de norske må bli de aller beste naboer. Det er å håpe at denne goodwill kan komme oss til nytte når det gjelder vårt grenseforhold til Rusland.

20/8.45. Levert olje til lager Kirkenes (solar). Avreise til Bygöynes. Nærmere neste rapport.

Vi vedlegger det havnepass vi måtte ha fra de russiske havnemyndigheter for å slippe forbi kontrollvaktten uten i fjorden.

E r b ö d i g s t

A/S.VESTLANDSKE PETROLEUMSCOMPAGNI AGENTUR

Eystein Kalland (sign.)

1 kopi sendt Harstad-kontoret.